

prema umu, ali osim toga ima biti nutrašnje i formalno neovisno od uma. Ono, što potiče iz stvarnih oblika, to je realno. Razumabici su druge, objektivne, logične nakane. Njekanja i lišavanja, koja se zbiljski predlažu u stvarnim bicima, nijesu nego stvarnosti.

Zadnju raspravu o razludžbama i istovjetnostima započe pisati u Makarskoj, kao lektor filozofije, 27. IX. 1743.

Izvan stvarne i razuma razludžbe dokazuje formalnu srednju između dvije prve »ex parte rei«.

Turić je raspravljao ob ovim pitanjima i u svojem priručniku. Samo što su ove rasprave temeljitije i opširnije obradene. Što se opaža gotovo jednakost filozofskih zaključaka između njega i Ribarovića, to slijedi, mislim najviše iz toga, što su oba bili skotisti, te su učenicima iste nauke drobili drugim riječima i izvnutim redom.

II.

U zaostroškom, samostanskom arhivu još se nade jedan rukopis o. fra Ivana Turića, koji sadrži razne rasprave iz logike. Format je tog rukopisa $23\frac{1}{2} \times 16$ cm. Počimlje sa trećom raspravom o razumnoj bitku uopće. U četvrtoj radi o razludžbama i istovjetnostima; u petoj o univerzalima uopće; u šestoj o logičnom univerzalu; u sedmoj o kategorijama napose i rodu; u osmoj o vrsti; u devetoj o razlici; u trinaestoj o kategorijama uopće; u petnaestoj o pripadnosti; u šestnaestoj o kolikôci; u osamnaestoj o odnosu; u nadodatku o ostalim šest kategorijama; u devetnaestoj o tumačenju. Novu o tumačenju napisa u Makarskoj, 28. X. 1744. Konačno su pridodane neke nove rasprave o formi i odnosu.

Turić je raspravljao više manje o ovim pitanjima u svojem priručniku, ali u ovim je raspravama kudikamo puno dalje otišao i svestranije pitanja obradio. Turić je savremenik Kačićev. Svoju filozofiju napisa i obradi oko 1730.—1744. Po mojemu skromnom mišljenju jači i verziraniji je filozof od Kačića.

Dr fra Juraj Božitković.

O. Andrija Kačić Miošić kao filozof.

Elementa peripethica iuxta mentem subtilissimi doctoris Joannis Duns Scoti a P. F. Andreae Caëich Miošsich Ordinis Min. Obs. S. P. Francisci lectore Jubilato Provinciae SS. Redempotris in Dalmatia. Ad usum Tyronum Paripatheticæ Scholæ elucidata. Venetiis, MDCCLII. Apud Bartholomæum Baronchelli. Superiorum permissu, Format 19×13 . 499 p.

Djelo posvećuje plemiću mladiću Jurju Pankraciju Kadčiću, koji je pošao, da u Padovi uči filozofiju. Opominje ga, neka se zaljubi u peripatetičnu filozofiju. U uvodu obećava čitatelju da će po-

slije dotiskanja »male logike« štampati veliku logiku, obe fizike i metafiziku, što nije učinio.

Malu logiku dijeli u tri knjige i zadnji dio. Luči tri umne operacije: poimanje, sud i dokazivanje (str. 2.). U prvoj knjizi raspravlja o prvoj umnoj operaciji, naime o logičnom terminu. Tumači, što je »univocum«, »equivocum« i »analogum«. Označuje, što znači prva i druga nakana; univerzalni termini uopće i napose, kao rod, vrsta, razlika, vlastito, pripadnost; kategorički termini, kao supstancija, kolikoća, svojstvo, odnošaj; kategorično djelovanje, trpnja; gdje; kada; položaj; mjesto. Tumači, što je pretpostavka, stanje, proširivanje, stezanje, prenašanje, umanjivanje, naziv, isključivost, izuzimanje, podvostručenja; zvuk, glas i znak.

U drugoj knjizi raspravlja o drugoj umnoj operaciji: suda. Označuje ime, glagol, govor, izreku, njezinu razdiobu, razne vrsti izrekâ i definiciju. U trećoj knjizi radi o trećoj umnoj operaciji, naime dokazivanju. Postavlja najprije pravila dobrog dokazivanja, zatim tumači silogizam, entimemu, indukciju, primjer, stupnjevanje i dilemu. Tvori razne vrsti silogizma sa likovima. Nesavršene oblike svodi na savršene. Daje opća i posebna pravila o likovima. Priopćuje silogistične principe. Posljednji dio raspravlja o dokazivanju. Dokazuje razne vrsti dokaza, kao dokaz »propter quid«, aksiom i stav. Tumači razna svojstva dokaza; posebnost; predpoznanje; pitanje; dialektični silogizam; topična mjesta i sofistični silogizam.

Kačićev udžbenik vrlo je podesno izraden za početnike filozofije. U obliku upita i odgovora rješava sva pitanja. Na svrsi tumači razne poteškoće. On je u strogom smislu riječi peripatetični skotist; u razlaganju vrlo jasan, bistar i smožden. Ne osvrće se na modernu filozofiju svojega doba. Proučavajući rukopise njegovih savremenika, filozofa, može se zaključiti, da priručnik Kačićev spada na stariju, skotistično-peripatičnu filozofiju, kao onaj Turicev i Ribarovičev, koji su naprosto tumačili Aristotela preko Duns-Skota. Kačić je samo dao, vlastitu formu u rješavanju pitanja u obliku upita i odgovora. Njegov rukopis čuvao se u šibenskom arhivu sve do 1916., poslije toga nevidna ga ruka ugrabi i odnese.

Dr. fra J. Božtković.

